

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető czikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendőek.

Az erdélyi r. kath. Státusgyűlés.

1883-iki október hó 10 én tartott

MÁSODIK ÜLÉSÉNEK

Jegyzőkönyve.

(Vége.)

11. Olvastatik a II. bizottság véleménye az igazgatótanács jelentésének IV. V. és IX. pontjai iránt, amint következik:

„Alulírtak az erdélyi r. kath. státus igazgató tanácsának 1883. évi jelentése IV. V. IX. pontjai alatt foglaltak megvizsgálására kiküldetvén, van szerencsénk jelentésünket a következőkben előterjeszteni:

I. Az elemi iskola alap a múlt évben folytatott gyűjtés által 244 frttal és 10 krral szaporodott.

A főtisztelendő püspöki hivatal által begyűjtött adatok szerint a lefolyt 1882—3. tanévben 295 anya- és fiókmegye volt, ezekben együttvéve 247 r. kath. 21 államilag segélyezett iskola volt; nincs iskola 80 helyen. Tanító volt 417, ezek közül tanképesített 333, nem tanképesített 84. A tanítók összes jövedelme volt 122.665 frt 38 kr, egy tanítóra átlag esik 294 frt 16 kr, mi nem volna kedvezőtlennek mondható, ha így lenne általában oszolva; de a kimutatás szerint nagyon egyenlőtlen módon oszlik, 700—1000 frt, sőt még ezen alul is az egyes tanítók fizetése.

A tankötelesek összes száma 43,266; ebből egy tanítóra esik 104; tényleg iskolába járt a tankötelesek közül 24,762. Az iskolák közül a népiskolai törvénynek megfelelő 210, nem felel meg 58. A püspöki tanterv megtartatik 26, nem tartatik meg 8 iskolában. E szerint a tanköteleseknek csak 57. 2-százaléka jár iskolába, mi épen nem mondható kedvezőnek; a részletes kimutatásból nem tűnik ki, hogy hány mindennapi és hány ismétlő tanköteles volt, s ezek közül mely korosztályra, illetőleg tanfolyamra esik az iskolába nem járók nagyobb száma, ami

jövőre kimutatandó lenne. Hálás tisztelettel említi fel a jelentés, hogy püspök ur ó nmíga a tanítók és tanítónők segélyezéséhez, valamint egyes népiskolák felszereléséhez saját pénztárából 3785 frt 20 kr összeggel méltóztatott járulni.

A csiksomlyói tanítóképzőben a jelentés szerint 35 rendes tanuló volt, kiknek tanulmányi előmenetele kielégitőnek jeleztetik. Tanképesítő vizsgálat a múlt évben csak ötten tartatott, minthogy a harmadik osztályt végzetek újabb intézkedés szerint csak is egy-kétévi gyakorlat után bocsáttatnak azon vizsgálatra. A tanári kar állott 8 tagból; ezek közül 3 rendes, 1 segéd, három bejáró, 1 pedig csak igazgató volt. Kivánatos, hogy ezen tanítóképző megfelelő tanerőkkel és szükséges felszerelésekkel a törvény kívánalmai szerint láttassék el, s hogy ez intézet mellé gyakorió iskola szerveztessék.

II. A tanítói nyugdíjalap szabályai még nem nyertek felsőbb helyről jóváhagyást. Az igazgató tanács azt javasolja, hogy ezen okból tekintettel különösen a múlt státusgyűlés jegyzőkönyve 22-ik pontja alatt hozott azon határozatra, hogy a státusgyűlés hajlandó minden tagnak ki a r. kath. elemi tanítói nyugdíjalapból látandó el nyugdíjjal, a törvényesen megállapított 300 frt nyugdíj biztosítani, azonban végleges határozat ez ügyben még ne hozassék arról, hogy az iskolafenntartó egyházközégek mennyire fogják teljesíteni azt a kötelezettséget, a melyet a nyugdíjszabályzat rájuk ró, s a szerzett tapasztalatok nyomán legyen a kérdés a státusgyűlés határozata alá bocsátandó. Ehez képest az igazgatótanács tartózkodott a végrehajtástól, nem tartván czélszerűnek sem azt, hogy a tanítók régi járulékait a főpénztárnál beszüntesse és az új szabályzat kirovása és a járulékok beszedése iránt rendelkezék, sem pedig azt, hogy a hitközségektől püspök ur ó nmíga 1882-ik évi szept. 25-én 2557. sz. alatt a lelkészekhez kiadott utasítása folytán begyűlt összegeket a nyugdíjalapba beolvassza, hanem csak arra szorítkozott, hogy az utóbbiak végleges intézkedéseig ideiglenes bevételezés mellett kezeltesse, ez összeg egyébiránt 120 frt 24 krt teszen.

A nyugdíjalap jelen állása a következőleg van kimutatva: kegydíj czímen kiadott 111 frt 9 kr, alapva-gyon 107,061 frt 39 kr. Az igazgatótanács az iránt kéri fel a státusgyűlést, hogy határozni méltóztassék az alapszabályok 7. §-a fenntartására vagy pedig azon mód-zatra nézve, hogy a mi tanítóink is az állam által fenntartott iskolák tanítói normája szerint 300 frt nyugdíjban részesíttessenek. Hogy végül hatalmaztassék fel az igaz-gatótanács arra, hogy míg a szabályok meg nem erősítetnek, a mult évi statusquo szerint járjon el a befolyó járulékok kezelésénél.

A kiküldött bizottság a fennebbi javaslatot azon hozzáadással ajánlja elfogadtatni, hogy a tanítók nyug-díjösszege legkevesebb 300 frtban állapíttassék meg, s ha ezen összeget az alap és a szabályszerű járulékok meg nem bírnák, úgy az elemi iskola alaphól díjazott vagy segély-zett tanítók is állami nyugdíjintézethez bocsátandók és a meglévő nyugdíjalap rendeltetésének megfelelőleg se-gélyezésekre lenne fordítandó.

III. A n a g y s z e b e n i T e r é z á r v a h á z r ó l.

a) Gymnasiumba járt 30 fiu, kiknek előmenetele és magaviselete egynek kivételével általában jó volt.

b) Elemi iskolába járó fiu volt 88.

c) A szentferenczrendi apácák zárdájába elhelyezve volt 20 leány.

d) Külföldön volt 10 elemi tanuló.

e) Iparra adatott 10 növendék.

A valláserkölcsi állapot általában megnyugtató, a tanulmányi előmenetel megfelelő, az egészségügy kedvező volt. A mult évben felbocsátott a gymnasiumba 5 alapítványos tanuló, az 1882-3. év végén ürült 26 alapítványi helyre felvétetett 19 fiu és 8 leánygyermek.

A kiküldött bizottság ezen jelentést tudomásvételre ajánlja. K. Fehérvárt 1883. október 10-én. Potsa József elnök, Gr. Bethlen Márk. Bálint Károly, Éltes Elek elő-adó, Szigethy István, Ninger Ignác jegyző.

A bizottsági vélemény elfogadtatván, az elemi tanítók nyugdíjszabálya 7-ik czikke oda módosíttatik, hogy mindazok a tanítók, akik az elemi iskola alapjából javadalmaztatnak, háromszáz forint nyugdíjban részesülnek szolgálati idejük tekintetbevételével, viszont ők tartoznak a szabályozott 5 frtnyi díjt a nyugdíjalapba befizetni és a státusgyűlés megvárja, hogy az illető hitközségek is pontosan be fogják fizetni a lelkienként kirott egy egy krnyi illetéket; a nagyszabéni kir. r. kath. Terézárva-ház igazgatójának pedig és az ottani tanítóknak tanusított buzgalmokért elismerés nyilváníttatik.

12. Olvastatik a III. bizottság véleménye az igaz-gatótanács jelentésének 6. 7. 8. és 15 pontjai iránt, amint következik :

„Mélyen tisztelt Státusgyűlés! A folyó évi október 9-én tartott státusgyűlés által alulírt bizottság az erdélyi r. kath. státus igazgatótanácsa évi jelentése VI. VII. VIII. és XV. pontjainak tárgyalására küldetvén ki, van szerencsénk megbízatásunknak eleget téve jelentésünket a következőkben megtenni:

A jelentés VI. pontja alatti a gymnasiumok létszáma,

a tanulmányi eredmény és a tanári személyzetben előfor-dult változások vannak felsorolva, ezeket tárgyalván, a jelentés erre vonatkozó részét tudomásul vëndőnek vé-leményezzük. A gyulafehérvéri gymnasiumnak az új helyiségbe való elhelyezéséről szóló jelentést, úgy szintén azt, hogy a gymnasium régi épülete és a laffeten-depot a katonai kincstárnak az eddig fizetett 200 frt évi bér helyett 5000 frtért adatott ki bérbe, szintén helyeslőleg elfogadhatónak ajánljuk. Csikmegye régi székházának 10.000 frton nevelési célra leendő megvásárlása iránt tett javaslatot tárgyalva, tekintettel azon körülményre, hogy a szállási viszonyok Csik-Somlyón roppant gyar-lók szintén elfogadhatónak találtuk s egyuttal ajánlatba hozzuk, hogy a 10.000 frt vételár a stipendiorum fundus-ból fizetessék ki; de midőn a jelentés ezen részét arra való tekintettel, hogy az együttlakás természetéből ki-folyólag a valláserkölcsi nevelésben az ifjúságot könnyeb-ben lehet vezetni, elfogadandónak véleményezzük, nem mulaszthatjuk el egyuttal azt sem, hogy a kantai r. kath. gymnasium sorsát szóba ne hozzuk; mert Háromszékme-gye 48 ezer kath. lakosának érdeke megköveteli azt, hogy ezen iskola ügyével behatóan foglalkozzunk, mert 70 ezer protestans közé beékelve, kik jól szervezett ref. collegiummal bírnak Sepsiszentgyörgyön, rövid idő alatt azon veszélynek leendő kitéve Háromszékme-gye katholi-kussága, hogy az ifju nemzedék protestans iskolában növe fel, katolikus valláserkölcsi nevelést nem nyer, s így vallásos nevelés hiányában majd az egyház ügyei iránt sem érdeklődik. Ép ezért javasoljuk azt, hogy a m. t. státusgyűlés utasítsa az igazgatótanácsot intézkedés megtételére arra vonatkozólag, hogy a kantai gymnási-umnál az 5. és 6. osztály is felállíttassék.

A 6400 dr. földterhermentesítési kötvénynek az igaz-gatótanács által ajánlott conversiójára vonatkozólag azon nézetben vagyunk, hogy tekintettel a mult évi státus-gyűlésnek a convertálásra vonatkozó határozatára, az igazgatótanács megbízandó lenne püspök urunk ő nmlga hozzájárulásával és beleegyezésével alkalmas időben a földterhermentesítési kötvényeket más állampapirokra át-alakítani.

Küldetésünk legfontosabb része az 1883. évi közép-iskolai törvény életbe léptetése körül szükségessé vált intézkedések iránti határozati javaslatok tárgyalása volt. Azonban arra való tekintettel, hogy már magában a ja-vaslat bevezetésében a javaslattevő igazgatótanács beis-meri azt, hogy e tekintetben egy nagyterjedelmű codifi-cationalis munkálatra van szükség és ennek kidolgozása huzamos időt vesz igénybe s ép ezért a jelen betérjes-zett javaslat sok tekintetben hiányos, a főbb elvek nin-csenek részletesen kifejtve és keresztül vive : tanácsko-zásunk eredménye az lett, hogy ezen javaslat az igazga-tótanácsnak adassék vissza és az igazgatótanács utasítsa-sék egy beható, a valláserkölcsi alapon nyugvó gymnasi-umi szabálytervezet kidolgozására s egyuttal a jelen státusgyűlésen valasztassék meg egy külön szakbizottság, mely a jövő státusgyűlés megkezdése előtt összejőve, a munkálatot tanulmányozza, hogy a státusgyűlés egy már

kész és megvitatott munkálattal álljon szemben. Egyuttal javasolja a bizottság azt is, hogy a készítendő munkát legalább két héttel a státusgyűlés megnyitása előtt az igazgatótanács minden státusgyűlési tagnak küldje meg, így a gymnasiumoknak is, hogy azok tanárai az iránt nézeteiket közölhessék. Mindazáltal egyes az 1883. XXX. t. c. 23. és 24. §§-ei szerinti érettségi vizsgálatra vonatkozólag azt a javaslatot tesszük, hogy tekintettel arra, hogy az erdélyi r. kath. státus által fenntartott gymnasiumok kath. iskolák, hogy teljes autonomiával bírnak és ezen autonomiánk ugyanazon approbatai törvényeken alapul, mint a protestans felekezeteké, utasítsa a státusgyűlés az igazgatótanácsot az 1883. évi XXX. t. c. 23. és 24. §§-ben foglalt s a felekezeti intézetekre vonatkozó intézkedések irányul tartására és az ez értelemben való eljárásra az érettségi vizsgák tekintetében. Továbbá javasoljuk, hogy a státusgyűlés mondja ki, miszerint a középiskolákra vonatkozó eljárás tekintetében mindaddig, míg az általunk javasolt szabályzat elkészül, az eddigi gyakorlatot tartja fenn.

A tanári nyugdíjalap gyarapítása tekintetéből az igazgatótanács javaslatától eltérőleg az véleményünk, hogy a bejövő tandíj felerészben a nyugdíjalap javára, felerészben pedig az iskolai eszközök beszerzésére fordíttassék, kivéve ezen határozat alól a brassói gymnasiumot, mint a melynek tandíjviszonyai a többi gymnasiumokéitól különböznek.

Az igazgatótanácsnak a finöveldekre vonatkozólag tett jelentését áttárgyalván, azt elfogadhatónak véleményezzük.

A gymnasiumi tanároknak a 10 évi pótlék kiadása iránt benyújtott kérésére az igazgatótanács véleményétől eltérőleg azt tartja a bizottság, hogy a rendes tanároknak a tízévi pótlék iránti joga az 1876. évi státusgyűlés határozatán alapul és így kérelmök jogosult; 2. hogy az 1876. évi státusgyűlésnek nem lehetett az a szándéka, hogy az az előtti szolgálati évek a 10 évi pótlékba ne tudassanak be; mert így előállhatna az az anomália, hogy az 1876 óta belépő tanárok előnyösebb helyzetben lennének, mint a hatvanas, esetleg még az ötvenes években belépettek; 3. minthogy a kérvényt aláíró tanárok jogosultsága az évtizedi pótlékre nem egyenlő, utasítandó az igazgatótanács, hogy minden egyes tanárra nézve állapítsa meg a kiindulási pontot és az 1876. előtti éveket a jogosultság, illetve méltányosság szerint számítsa be, különben a bizottság nézete az: hol jogosultság van, ott kell módot és alapot találni és teremteni, miből a jogos igény fedeztessék. Gyulafehérvár, 1883. oct. 10. Gál János bizottsági elnök. Dr. Bánffy Zsigmond, bizottsági jegyző.

A vélemény első és második szakasza tudomásul vétetvén, a harmadik szakasz alapján határozatik, hogy a státus 10.000 forintot megveszi a csiksomlyói megyeházát, a vásár végleges megejtését püspök ur ő nmlgára és az igazgató tanácsra bízván. A kantai gymnasiumot illető javaslat az igazgató tanácsnak tanulmányozás végett adatik ki.

13. Püspök ur ő nmlga felolvastatja Jacobini biborok táviratát, amely ő szentségének következő választát tartalmazza: (1. a K. M. 44. számát) Közlekedéssel és örömmel üdvözöltetik.

14. A 10. számú határozat e) pontja végrehajtásában püspök ur ő nmlga ajánlatára

a kiküldendő háromtagu bizottság tagjaivá kinevezettek: b. Jósika Samuel, Matskási Ferencz és gr. Lázár Jenő urak, kik is a gyűlés színe előtt kinyilatkoztatván, hogy a küldetést elvállalják oly feltétellel azonban, hogy a bizottság magára vállalja a jelenlegi tényállás felvételét, a rögtön életbe léptetendő intézkedések megtételét a gazdasági kezelés helyes kerékvágásba terelésére, és a tervezet elkészítését a haszonbérbe adásra nézve, illetőleg a haszonbéri szerződés szerkesztését; ellenben a végrehajtás részleteire, a kivétel állandó felügyelésére és ellenőrzésére nem vállalkozhatnak, annak az igazgatótanácsnál, illetőleg az előadónál kell maradnia: a státusgyűlés e feltételeket elfogadja és a bizottság utasítását azzal egészíti ki, hogy ahol felvilágosításokra vagy más szolgáltatásra lesz szüksége, vegye igénybe az igazgatótanács tagjait, különösen melléje rendeltetik Haller Rezső jogtanácsos, és a bizottság felhatalmazatik más szakértők kihallgatására is. E határozatról az igazgatótanács értesítetik oly hozzáadással, hogy a kiküldött bizottságnak minden hozzá intézendő felszólítására készségesen szolgáltatassa mindazokat a szolgálmányokat, adatokat és felvilágosítókat, amelyekre szüksége lehet.

Ezek után püspök ur ő nmlga a gyűlést másnap 9 órára elnapolja.

HARMADIK ÜLÉS.

(Okt. 11.)

15. Püspök ur ő nmlga megnyitván az ülést, olvastatik a második napi ülés jegyzőkönyve.

A 14. számú határozat némi kiegészítésével hitelesítetik.

16. Olvastatván a 3-ik bizottság javaslata az igazgatótanács abbéli indítványára, a mely a 6400 db A) betűs 100 frtos földtermentesítési kötvények conversiójára vonatkozik.

A bizottsági javaslat mellőzésével határozatik:

a) a 6400 db A) betűs 100 földtermentesítési kötvény cseréltesse ki B) betűssel;

b) az így kieserelt értékpapírok adassanak ki pupillaris biztosíték mellett 6 százalék kamatra egyes birtokosoknak vagy községeknek és ezzel törekedjék az igazgatótanács a tőkék jövedelmezőségét emelni.

17. Olvastatik a bizottság jelentése az igazgatótanácsnak a középtanodai törvény életbe léptetésére vonatkozó javaslatáról.

Tekintve, hogy az erdélyi róm. kath. status autonomiája az Approbatae Constitutiones (I. R. I. Tit. 3. és 9 §§.) ugyanazon körvontven alapszik, mint az erdélyi protestanosoké, — tekintve továbbá, hogy a statusgyűlés ezen autonomiáját, amennyiben az a középiskolákra vonatkozik az 1883. évi XXX. törvénycikknek 41. § ban általános

ságban, a felekezeti iskolákra vonatkozó határozmányai-
ban pedig részletesen kellően biztosítva látja, utasítja az
igazgatótanácsot, hogy középiskoláinkra vonatkozó min-
den ügyekben a püspökkel egyetértőleg eljárva, úgy jo-
gainkat, mint kötelességeinket illetőleg ezen törvényhez
tartsa magát, tegye ezt jelesül az érettségi vizsgálatokra
vonatkozólag is, megtartván és megtartatván a XXX.
törv. cz. 23. 24. és 26. §§-nek a felekezeti iskolákra vonat-
kozó szabályait. Egyébiránt az igazgatótanácstól betér-
jesztett részletes javaslat az igazgatótanácsnak visszaada-
tik oly utasítással, hogy középtanodáinknak az országos
törvény keretén belül, de autonómiánk alapján leendő
szervezése, kezelése, felügyelete és igazgatása minden rész-
leteire, valamint az ezekkel kapcsolatos fegyelmi ügyekre
nézve a vallás-erkölcsi nevelés és oktatás elveit alapul
véve, egy kimerítő és organikus szabályzatot dolgozzon
ki, e szabályzatnak nem csak elveire, hanem részleteire
nézve is püspök ur ő nmlgval tökéletes egyetértésre jut-
ván, úgy terjeszse a legközelebbi statusgyűlés elébe.

18. A tanári nyugdíj gyarapítása tekintetéből tett
javaslata nézve

elfogadtatik a kiküldött bizottság ajánlata, amelynek
értelmében a tandíjak felerésze lesz odacsatolandó, kivéve
a brassói gymnasiumot.

19. A finöveldekre vonatkozólag tett jelentés tuda-
másul vétetvén,

határozzatik : az alapítványokérti folyamodások egye-
nesen püspök ur ő nmlgához terjesztendők be, ki azokat
az igazgatótanácshoz teendő át. Egyszersmind utasittatik
az igazgatótanács, hogy az újonan fölvetett alapítványosok
névsorát is vegye föl a jelentésbe.

20. A középtanodai tanárok tízéves pótlékára nézve
a statusgyűlés az 1876-ki statusgyűlésnek erre vonatkozó
határozatát szabatosabban értelmezvén,

minden egyes tanárra nézve a tízéves díjpótlék ak-
kor tétetik folyóvá, mikor rendes tanárságának tizedik
éve betelt, azonban kivételesen azon tanárookra nézve, akik
1876 előtt is mint rendes tanárok szolgáltak az első tíz
év kiegészítésére beszámíttatván, első díjpótlékuk 1883.
jan. elsejétől számíttatlag tétessék folyóvá; önkényt értetőd-
vén, hogy minden egyes esetben a pótlék kiutalása iránt
fölszerelt folyamodvány püspök ur ő nmlgához adandó be,
a melynek alapján az igazgatótanács a rendelkezésre álló
alap számbavételével és módja szerint határozni fog.

Egyébiránt beleegyeznek a statusgyűlés, hogy a végleg
megállapított tervezet a középtanodai törvény életbe lép-
tetése iránt a bizottság javaslata szerint egy külön bizott-
ságnak adassék ki előleges megvitatás és jelentéstétel végett.

21. A nagykászoni egyházközségnek a kepe szabályo-
zása tárgyában benyújtott kérvényére adandó elutasító
válasz szövegezésére kiküldött bizottság beadván javaslatát,
a kiadandó válasz következő szövegben állapítta-
tik meg :

„Folyamodók értesítettnek, hogy a kepefizetés eddigi
rendszerének érvényben tartása mellett a statusgyűlés ezen
kérdés beható és alapos tanulmányozására egy bizottságot
küldött ki, és így folyamodók ezen kérdés végleges és

jogérvényes szabályozásáig várakozásra és kötelességeik
pontos teljesítésére utasítottak.“

Együttal a kepekérdés alapos tanulmányozására
nyugancsak a kiküldött bizottság javaslatára és tekintettel
a megyék különböző viszonyaira a következő négy bizott-
ság küldetik ki :

C s i k m e g y é b ő l :

Buzás Mihály, Koncz István és Horváth Károly egy-
háziak : Mikó Bálint, Madár Imre, Kedves Tamás, Mihály
Ferencz és Mikó Árpád, világiak.

H á r o m s z é k i m e g y é b ő l :

Bálint Károly, Bálint László és Kovács Simon egyhá-
ziak. Pócsa József, b. Apor Gábor, Seethal Ferencz, Künle
József és Bánffy Zsigmond, világiak.

M a r o s i m e g y é b ő l.

Kovács Ferencz, Jung-Cseke Lajos egyháziak. b.
Apor Károly, Geczó János, Máriaffy Albert, világiak.

U d v a r h e l y i m e g y é b ő l.

Demeter Endre, Andrásy József egyháziak. Török
Albert. Ugron Gábor, Szabó Dénes, Soó Károly, világiak.

22. Beke Antal kanonok fölemlítvén, hogy az 1882.
évi XXIII. t. cz. értelmében a gyulafehérvári káptalan és
a kolosmonostori Conventi levéltárak a múlt évi október
havában a budapesti országos levéltárba vitetvén, az átadás
tényéről szóló levéltári kimutatást, mely a gyulafehérvári
káptalani hiteles helyre vonatkozik, és a nmlgu m. kir. bel-
ügyi miniszterium által helybenhagyott, több példányban
kinyomatta a statusgyűlés tagjainak felajánlja.

Köszönettel fogadtattok.

23. A korábbi határozatokban kiküldeteni rendelt bi-
zottságok püspök ur ő nmlgának ajánlata

következőleg alakítottak meg : A 10 pontban g) alatt
kiküldeteni rendelt 15 tagu bizottság tagjaiul megválasztat-
nak : Barts Ferencz, Beke Antal, Bálint Károly, Darvas
János és Veszely Károly az egyházi rendből : b. Apor Ká-
roly, Dorgó Albert, Geczó János, Mohay Sándor, Mikó
Bálint, Csiki Viktor, Placsintár Dávid, Seethal Ferencz,
Török Bertalan és Pócsa József a világiakból.

A 20. pont végén kirendelt bizottság tagjaiul megvá-
lasztatnak : Fábrián Sándor, Imets Jakó, Avéd Jákó, Szigeti
István, Bournáz Ernő, Pál Gyula és Vajda Gyula.

A jegenyei fürdő ügyéhez a 10 pontban f) alatt kikül-
deteni határozott háromtagu szakértő bizottság kiküldésére
püspök ur ő nmlga kértik fel.

24. Indítvány tétetvén, hogy püspök ur ő nmlga
kéressék fel Szegeden ő császári és apostoli királyi felső-
gének a statusgyűlés rendületlen hűségének contestatióját
bejelenteni,

az indítvány lelkes felkiáltással elfogadtatik.

25. A statusgyűlés ezen ülése jegyzőkönyvének hite-
lesítésére.

Beke Antal, Gál János és Mohay Sándor küldetnek ki,

26. Püspök ur ő nmlga szives köszönetét fejezván ki
a statusgyűlés minden tagjainak a tanúsított buzgó közre-
működésért

a gyűlést befejeztetnek nyilvánítják.

TÁRCSA.

Több kép egy keretben.

Beszély.

III.

Tíz évvel később.

Alig 10 óra volt, délelőtt, s már nagy tömegekben hullámozott a nép az utcákon, de különösen az egyetem előtti téren. Feszült kíváncsisággal várta a 11 órát, mely odaözönlésének célját megoldja. — A tér közepén, mely az odatóduló néptömeget korlát által el volt különítve, szőnyegekkel bevont tribune állott koszorúkkal és tanjelvényekkel gazdagon fölékesítve. — A tribune előtt elhelyezett padok és székek a hivatalosak, — de főképp a hölgyek számára voltak fentartva.

Önképző körének 25 éves fennállását ünnepelte az egyetemi ifjúság.

A várt ünnepély 11 óra tájban meg is kezdődött.

A szólni nem akaró tapsvihar, mely az emelvényre lépett egyetemi hallgatót fogadta, — a várakozásban elmerült csöcseléket — mely különben az ünnepély okát s mivoltát sem tudá biztosan — fölbreszté, minek következtében a mindent látni vágyásból eredő bujkálás s tolakodás éktelen zsvajt okozott.

A zaj lecsendesültével a szónok ércz hangja tölté be a léget. Szabatosan s mindenki által érthetően fejtette ki a nap jelentőségét, mint ez ünnepélynek méltó okát.

A körülbelül fél óráig tartott beszéd után egy tetemes szónoki alak lépett az emelvényre. — Alkalmi költeményt szavalt.

Leirhatlan volt a hatás, mit e költemény szabatos előadása a hallgató közönségben szült, mely fokozódó lelkesültséggel várta a tovább történendőket.

Halvány ifju lépett most a szószékre. Komoly, de szabályos arcvonásain az életküzdelmek nyoma volt észrevehető. Megjelenéséből a biztos öntudat, és a sorsmostohaságán önérejből méltóságos fölülemelkedés sugárzott elő. Teste és szelleme egyaránt megragadta a néző közönség figyelmét. — Minden szem reá volt irányulva.

De alig kezdé szónoklatát, erős durranás ijeszte föl a közönséget, s a másik pillanatban egy pisztoly esett az emelvény elé.

Halásápadtság borítá a szónokot, ki a mellette repülő végzetes golyóból sejté, hogy az neki volt szánya.

A felbőszült tömeg azonnal elfogá a merénylőt, — ki — ha a rendőrség közbe nem lép — bizonyára dühén ek áldozatává leendett.

Rongyos ruha fedte vézna testét, s minden vonásán az erkölcsi súlyedésnek kiálló bizonyítékai valának olvashatók. Nem a megrögzött gonosztevő, hanem a ferde szellemi irány s rossz társaságoknak szerencsétlen szülöttje látszott ki megtört alakjából.

Némán türte a kegyetlen ütlegeket — melyet mindenki sietett megadni — ha szerét tette. S mintha megbánta volna tettét, szemeit lesütötte, szokatlan pir

önté el arcát s erejét lankadni ércz, minél közelebb jutott a tribunehoz.

— „Ferencz“! az Istenért Ferencz!!! hangzott fel a tompa zugásból egy fájdalmas kiáltás — s e pillanatban a szónok ájultan rogyott össze.

A kíváncsi nép most az emelvény felé tódult, s míg e borzalmas rejtélyben az elragadó szónok ápolásával és hazaszállításával foglalkozott: a merénylőt azalatt büzhödt börtönbe kísérte a rendőrség.

Három napot töltött e sötét, nedves falak között lekének iszonyu küzdelmében. A kimélet örökre száműzve volt ez emberi intézményből, s a durva bánásmódnak minden nemét megismertették vele e három nap iszonyúsága alatt. Nem az embert, hanem csak az elvetemedett gonosztevőt tekinték foglyukban.

Fájdalom — így van ez többnyire az emberi életben. Könyörületet, irgalmat csak fölösleg hoz létre, a hol pedig a legcsekélyebb önmegtagadást és szenvedély legyőzést igényel — se hire, se hamva.

Negyedik nap erős fedezet alatt kivezették a börtönből s bíróság elé állították.

— Hogy hívják önt? — kérdé nyersen a vizsgálóbíró.

— „Boros Ferencz“, mondá töredezett hangon, s meghatottság két nagy könyocseppet sajtolt ki szemeiből nevének említésénél.

— Hány éves? kérdé tovább a bíró.

— Huszonhat — felelé halkán.

— Hol született — s mi jelenlegi foglalkozása?

— X-ben születtem s most semmi vagyok.

— Ismerte ön ezelőtt Boros Gyulát?

— Nagyon jól — hisz' ő, — öcsém!

— Öcsce! ? kiáltá a bíró hűledezve — és ön öcscsét akarta meggyilkolni?

— Meggyilkolni nem akartam, csak halva szerettem volna tudni őt, hogy senki se tudja nyomoromat — kivülem. De hogy kérdéseivel ne fáraszam bíró urat, elmondom röviden életemet — és aztán itéljen meg.

A bíró látva, hogy nem megátalkodott gazember, hanem egy kétségbeesett nyomult áll előtte, távozást intett hajduinak, kik e szerencsétlent bevezették, s nyájasan mondá neki:

— Meghallgatom.

A merénylő lehorgasztott fővel állt előtte, s gondoldodni látszott, mintha azon tűnődne: honnan kezdje élettörténetét, hisz annak minden pontja a keserű emlékek ölomlyáival nehezkedik lelkére?

— Testvérek vagyunk — kezdé meghatottan —; egy anya szoritott bennünket dobogó keblére, s egy atya törle verejtékét mindennapi kenyerünk megkereséseért. — Iskolába jártak szüleink, hogy tanuljunk jót és nemest, s most átkozom a pillanatot is, melyben tulleptem atyám házának küszöbét, s beszivtam a léget, mely nyomorom magvait rejté magában. Ő jól tanult, de én eleve gyüültem a könyvet, e soklevelű uóvényt, mely hasznos gyümölcsöt is hoz ugyan, de nem ritkán rejt viperát levelei alatt, bennem pedig éledtek már a gonosz szellem mag-

vai, s éreztem már akkor, hogy e vípera fogja majd hitvány életemet ördögi fullánkjával megmérgezni. Ennek következtében, habár 2 évvel előbb kezdém meg az iskolát, csak együtt végeztük el.

A gép most megindult. Minden nesz, mit a nagyvárosi életről hallék, minden pillanat, melyben a sátán csábmosolyját láttam, titkos kerekéket képezének, melyeket hű nagyravágyásom szorosan összetartott, s e titkos gépet ellenállhatlan erővel indítá meg, s mozgató szüntelen a sátán.

Miután kijelentettük, hogy tovább akarjuk folytatni tanulmányainkat, atyánk eladott egy darab földet — mely talán örökségünket is képezé, megosztá annak árát közöttünk, s utnak eredtünk.

Mit sem gondoltam a jövővel, ha vajjon meddig fog 50 frtnyi összegem tartani, — az öröm mámorel elszedített.

Szállást fogadtam magamnak, s teljes ellátást havi 15 frttal, Gyula pedig a levéllel, mit tanítónktól kapott, egy öreg tanítóhoz vezettete magát, ki — valószínűleg e levél által befolyásolva — szívesen magához vette őt s aprób takarítgatásokért mindennel ellátta.

Már e percztől sajnálva gyűlöltém őt, mint a szolgaság kegyenczé, s büszke örömmel gondoltam átkozott szabadságomra.

De a szolgában angyal-szív volt, s a szabad már korán megosztá övet ördögevel.

Csak napok teltek s már nem volt a fővárosnak előttem ismeretlen mulatóhelye. Gombaként szaporodtak barátaim, kik miután neszét vették pénzemnek, körülfonták testemet, de főleg lelkemet, mint a csörgő kigyó, s torzaiakká szorítanak néhány het alatt. Még egy hó nem telt el, pénzem már nem volt, s a mily arányban fogyott penzem, oly arányban hagytak el barátaim is.

Közel valék a kétségbeeséshez, mert a hazatérésre gondolni se mertem. Sötét gondolataim közepett — egy napon — kopogást hallók ajtómon. — Gyula jött el hozzám. Mióta ejövének hazuról, most találkoztunk először, mivel azelőtt ritkán valék otthon. Nyakamba borult, átölelt szerető karjaival s a legőszintébb testvérkönyvek között kérde: „Hogy vagy kedvesem? Ugy ohajtottalak látni.“ —

„Mit használ nekem látnom téged, — szólék elke-seredve, — ha nincs mi vigasztaljon; ha nincs — pénz!“

Súgy rövid idő alatt nem voltam már bátya Gyulának, — rabló voltam — ki csak pénzt szomjuhozék, pénzem vala mindennem, pénzem — becsületem.

Szavainra Gyulának gyermekkarca elkomorult, s a legkisebb habozas nélkül — jól emlékszem e szavakat mondá: „Kedves bátyám! Ne busulj, jó az Isten engem megsegített, mert hidd el, oly jól vagyok én az öreg tanító bacinál, mint épen otthon. Pénzre nincs szükségem, mert írószereket ad a tanító bácsi, s ha ruhám, vagy cipőm elszakad, — aztigérté — hogy vesz ő nekem mást, csak jól viselem magam, s mindennap ruháit és szobáját kitakarítsam, azért hát én az 50 frtot, mit édes apámtól kaptam, szívesen neked adom.“

Megettem volna, ugy szerettem e pillanatban öcsé-

met, de fellobbanó öröömöm csak pillanatnyi volt. Egy gondolat villant föl agyamban s baljoslatu hangon kérdém: „De hát majd ha az 50 frt is elfogy?“

„Oh messze van még az,“ mondá gyermeki ártatlansággal, — mert eddigi életem titok vala előtte. Több-ször elmaradtam ugyan az előadásokról, de azt ő valamely lényeges elfoglaltságomnak tudta be.

— „Aztán ne félj édes bátyám, ha ez is elfogy, jó az Isten, majd megsegít.“

Mosolyogtam e szavakra s sajnáltam öcsémet e gyermeki együgyűségében. „Mit tudsz te még, mondám neki büszke kicsinyléssel — azt gondolod, hogy . . .

— Csak minél rövidebben — szóia közbe a bíró hivatalosan, mert kifogyunk az időből!

— Helyesen! mondá a fogoly — legalább a keserű emlékek nem fogják tetézni kinaimat.

Ő jó volt mindeddig hozzám, — folytató — nemcsak 50 frtnyi összegét adta át nekem, hanem minden hónapban segített rajtam megtakarított filléreivel. Őt év múlva meghalt öreg tanítója, kinél eddig lakott, de azonnal kapott magának helyet egy gazdag főúri családnál, hol mint nevelő teljes ellátásban részesült, s azonkívül tetemes összeget kapott. Az időtől személyesen ugyan ritkán találkoztunk, hogy miért, ezt rövid időm most felfejtenem nem engedi. Azonban minél nagyobb a fényes tett, annál nagyobb árnyékot okoz, s ez rajtunk is bebizonnyuit. Minél jobb volt ő hozzám, s szerencsés helyzete minél több kegygyel halmozott el: annál elke-seredettebb ellenségévé lettem napról-napra. Irigység, büszkeség, szégyen s megaláz tató érzete vagy a nyomor félelme okozta e fokozódó gyűlölségemet? Nem tudom! Sőt, midő egy alkalommal a rendes havi összeget küldé szolgájával, — nem bírtam ellenállani magamnak s durva szavaknak visszaüzenésével háláltam meg eddigi leírhatlan jóságát. —

Mint kalitkájából kirepült madár, boldognak éreztem magam keserű szabadságomban . . . Gyulát miről se tudósítva, a nemzeti színházhoz szegődtem be szolgának, de nem ritkán jelentéktelenebb szerepet is magam vállaltam. Két évig voltam e megalázó helyzetben, de gonosz szeilemem itt sem hagyott nyugodni.

„Te — hallám magamban — ki mindig fölénynyel bírtál törpe lelkeken, ki büszke voltál szabadságodra, ki nemesen megvetted a csuszó-mászó kegyhahászokat, ki parancsolni születtél, nem hogy darab kenyérért arcod méltóságán minden szemetet eltűrj.“ De főképp a gondolat, ha Gyula megtudja, hogy mi vagyok! . . . Odahagytam rá nézve kínos helyzetemet és ismét szabad valék — pár napig.

„Oh! az a kenyér, — mily gyötrő gondolat volt. Készebb valék a testvér édes vérét élvezni, mint a kenyéremért megtörni büszkeségemet. És mégis — — kénytelen valék.“

E szavakra a fogoly lecsüggeszté fejét, mintha rejteti látszanék a semeibe lopódzott könyeket, de lélek-küzdelméről biztos tanúságot tett a nyomott sóhaj, mely önkénytelenül tört elő, olykor ziháló melléből.

„Azon időtől mostanig lefolyt hosszú három év alatt minden voltam, mi egy nyomorult csavargót megóvhatta az éhenhalástól. Egy napig ur, kinek senki sem parancsolt, tizig szolgál, kit rugtak minden oldalról a darab kenyérért, melyért napestig küzdöttem, s irigyeltem a kutyát melynek nem kell meghajolnia, midőn a jó falatért nyaldossa urának kezét. Éreztem parfume illatott, s szagoltam a penészes börtönök rothadt bűzét, hová mint utczai naplopót betoloncoztak. Fegyvert ragadtam magam ellen, azonban a remény — e kétélű pallos — legyőzött és tovább éltem. De a fegyvert nem dobtam el, annak segíteni kellett rajtam, s ha életemet megmenté, terhemet is megkönnyíteni tartozott. Legsúlyosabb terhem pedig ő vala, kinek gondolata is képes volt epét vegyíteni vízembe, hisz ő nyujtá eddig nyomoromat alamizsnájával, melylyel oly szívörömet tapálta hitvány életemet. Terhem már elviselhetlen vala, három hónappal ezelőtt — a végzetes pillanatban leroskadtam alatta, s most ime e sötét börtön véres lóczáin pihenem ki fáradságomat. . .

A bíró vizsga szemekkel tekinte végig foglyán, kinek ugy látszik — nagy küzdelmébe került élettörténetének rövid előadás, mert — ki sem kérve az engedélyt, kimerülten ült le egy közelben levő székre.

— Megbánta-e tettet, ? kérdé a bíró, le nem véve szeméit a fogolyról.

A fogoly mit sem szólt, hosszan, mereven tekintett a bíróra, s aztán kezébe rejtett fejével határozottan „igent“ bólinta.

A bíró csöngetett s a jelre bejött hajduk, visszakisérték őt börtönébe. . .

*

Gyulának agyát ez idő alatt, a családtagokon kívül, hol mint nevelő lakott, számos résztvevő állta körül, kiknek őszinte öröme az orvos kijelenté, hogy állapota nem életveszélyes, s az ijedség okozta idegrázkódásból rövid időn felgyógyulna, ha bizonyos lélektájdalmak nem gyötörnék, melyeknek biztos és csalhatlan jelei látszanak.

Gyula — nagyon természetes — ezekről senkinek mitsem szólt, hanem egy nemes jellemhez méltó magaviseletet tanusított fájdalmában is.

Mihelyt felgyógyult testi betegségéből, — mi csak négy hét után következett be — azonnal bátyja felől tudakozódott. Minden forumot összejárt, hol bátyjának ügye előfordult, vagy folyamatban volt, s minden eszközt felhasználált — kiszabadítására. De hasztalan, a törvény nem akarta ismerni a testvért, csak a jog megsértőjét tekintette.

Végre mégis hathavi idő után a legfőbb kormány-szék, hová kérelmét intézte, a páratlan jártassággal kifürkészett s kigondolt enyhítő körülmények miatt Boros Ferenczet szabadlábra helyezte kit e pillanattól fogva senki sem látott a fővárosban.

Hogy hová tünt el eieggé, de mind hasztalan, kutatatta Gyula, még kősa hirt sem hallott többé felőle. —

(vége köv.)

Kisebb közlemények.

— **Hetikörszemle.** *Átthon.* *Országgyűlésünk mindkét háza* felvette már a delegatiók által megszakított ülésézését, mely minden tekintetben érdekesnek mutatkozik; a csángó ügy, polgári házasság, új adójavaslat, a jövő évi költségelőirányzat, mind oly tárgyak, melyeknek megvitatása igen élénknek ígérkezik. A zsidók és keresztények közötti házasságról szóló t. javaslat tárgyában mind három országos párt értekezletet tartott a képviselőházi tárgyalás előtt. Mindhárom párt magáévá tette a t. javaslatot, a függetlenségi párt azonkívül elhatározta, hogy határozati javaslat terjesztessék Ivánka Imre által a ház elé, a kötelező polgári házasságról, mielőtt a t. javaslat tárgyalatnék. A t. javaslat tárgyalása nov. 19-én vette kezdetét az előadó ajánló beszédével. Megnyugvással és lelki örömmel kell itt constataluunk, hogy papi képviselőinknek legjobbjai szállottak ki a sikra a javaslat ellen, szelkesedéssel, mely meggyőződéssel, honfiai igaz aggodalommal és az ékeszölés elragadó erejével fejtven ki a javaslatnak egyház, vallás, haza és nemzet ellenes voltát, beláthatlan káros következményeit. S ha ezen szörnyszülött mégis napvilágot fog látni, a fájdalmas következményekért, minket katolikusokat, nem érhet felöltség.

— **Németország.** *A Luther ünnepe,* mely egy két fanaticus és gyűlölséges rugdalódrázon kívül semmi nagyobb port föl nem vert a világ forgásában, még mindig fölszínre kerül a lapok hasábjain egy-egy elkésett ügyetlen színi jelenet alkalmából. Egy ily neveléses jelenet inscenirozott legközelebb Londonban dr. Stöcker berlini udvari prédikátor, kinek vendéglőadásait ropant csekély számú hallgatóság látogatta és az is sokszor hangos tiltakozással félbeszakította a catholicismus ellen handabandázó szónokot. A Lordmajor pedig megtagadta, — hogy a városházában tarthassa meg előadásait. —

— **Északamerika.** *Az északamerikai nemzeti kath. zsinat* ügyében f. hó 13-án tartott Rómában a Propaganda épületében az első ülés, melyen a pápa által kiküldött bibornokok bizottsága elnökölt. A mostani taácskozások a jövő évben Északamerikában tartandó nemzeti zsinat előkészítésével foglalkoznak. Az egybejött püspökök előbb testületileg tisztelegtek a pápa ő szentségénél, ki hosszabban értekezett velők a zsinat tárgyairól, nevezetesen a papi nevelésről, mely a trienti zsinat formája szerint fog szerveztetni.

— **Angolország.** *A Szentszékekkel való viszonyról je. lentik,* hogy Errington missiója Rómában az idén határozottabb politikai jelleggel bír, mint eddig. Feladata nem fog csupán az ir ügyekre szoritkozni, hanem mindazon ügyekre fog kiterjedni, melyek a brit birodalmat és a Szentszéket érdeklik. Errington tehát az angol kormány officiosus ügynökének tekinthető a Vatikánál.

— **Egyleti élet.** Az alsófehérmegyei r. kath. nép-tanítók, kiknek 1875. óta működött önképző köre folyó évi augusztus 13-án egyesületté alakult át, miután ennek alapszabályai a nmgu vallás- és közoktatásügyi miniszter ur, valamint nagyméltóságú püspök ur által jóváhagyattak, illetőleg megerősítettek, folyó hó 8-án Tóvisen tarták meg őszi köz- és egyszersmind alakuló gyűlésöket.

Megjelentek: Átvinczről: Antal István kántor, tanító; Borbaadrol: Veszely Károly plébános és Lajos Sándor kt; Gyulafehérvarról: Könczey Sándor és Barabás Gergely főlelemi tanítók, M. Igenből: Sánta János pl. és Nagy Antal kt; Nagy-Enyedről: Supka Béla és Andrásy N. elemi tanítók a min. rendből és Lukács Károly fegyintézeti lelkész; Portusról: Takó Béla pl; Szász-Sebesről: Osváth Mózes kt; Tóvisről: Csató Ferencz pl. Ballo Elek kt; és Schmotzer Lajos elemi tanító.

A templomi istenítisztelet után, mely alatt a tanítói kar a „Veni Sancte“-t éneklé, Takó Béla portusi lelkész pedig olvasó sz. misét mondva, tíz és fél óraker megnyilván az ülés, Lajos Sándor gyakorlati tanítást tartott az első osztályosokkal, az egyes számot ismertető megveitök szoban és írásban. A gyakorlati tanítás bírálat alá bocsátatván, az illetőt csakugyan neves keresztűz közé vette nagy része a jelenlevőknek. A próbatanításba, mely egyébirant egyhangulag sikerültnek nyilvánított és ilyennek határozatilag is kimondatott, némi humor is vegyült. Így, midőn a gyakorló tanító ur e kérdés helyett: „Hány asztalt látsz itt az iskolában?“ egy lapsus lingvae folytán azt kérdezte az egyik tanulótól: „Hányszor látod itt az iskolában az asztalt?“ a kérdezettet azt felelte: „Minden nap.“

Az ülés második tárgya volt Könczey Sándornak, ki a II. országos tanítói gyűlésre az alsófehérmegyei r. kath. néptanítók egyesületének képviselőjeül volt megválasztva, írásba foglalt és felolvasott beszámolója. A beszámoló képviselő ur csinos irályu és lelkes érdeklődést tanusító munkálatát két fő részre osztotta. Az első részben értesítvén a gyűlést, hogy a II. országos tanítói gyűlésen megjelent r. katolikus tanhatósági és tanítóegyesületi küldöttek, kikhez a gör. kath. tanítóegyletek küldöttei is csatlakoztak, hétkülön tartott értekezleten Petrovác József kalocsaegyházmegyei segédtanfelügyelő és Fonyó Pál bajavidéki egyesületi képviselő elnökte alatt igen érdekes határozatokat hoztak, a második részben magának az országos tanítói gyűlés lefolyásának hű képét tárta fel előttünk. Az első részből a jelenváltak nagy meglepéssel és egy szebb jövőbe helyezett reménnyel vették kellemes tudomásul, hogy e külön értekezletek tagjai a) arra kötelezték magukat, hogy az országos tanítói gyűlésen a fontosabb elvi jelentőségű kérdésekben egyértelműleg fognak nyilatkozni és szavazni; b) ő eminentiáik, a hercegprimás és a kalocsa bíboros érsek uraknál küldöttségök által tisztelegvén, a nem igazolt és minden elfogadható indok nélkül visszautasított kath. papi képviselők igazoltatása érdekében a kegyelmes főpászto-

rok hathatós támogatását fú bizalommal kérték nem csak, hanem ez ügyben az országos tanítói gyűlésen névszerinti szavazást sürgetvén azt, hogy jövőben ez országos tanítói gyűlésben azon egyházi férfiak is vehessenek részt, kik akár mint igazgatók, akár mint hitelemzők a népoktatási intézeteknél gyakorlatilag működnek, a legerélyesbb eszköz felhasználásával ki is eszközölni törekedtek; c) annak tudomásra hozatalával, hogy ő eminentiáik a hercegprimás és kalocsa bíbornok-érsek urak meglepéssel érdeklődéseket fejezték ki a kath. tanítóegyletek tanítói anyagi helyzetének javítása iránt és a náluk tisztelegő küldöttséget arról biztosították, hogy az országos kath. segélyalap létesítése csak az idő kérdése s főpásztoraink maguk fogják annak alapját legközelebb lerakni, társaikat országszerte megörvendezteték. Továbbá kellemes tudomásul vette gyűlésünk az előadó képviselő ur beszámolásából, hogy a kath. küldöttek az V. értekezleten a bajai kath. tanítóegyesület indítványára folytán a kath. tanfériak országos nagy gyűlésének megtartását hasznosnak, korszerűnek és szükségesnek határozták és ennek létesítése végett egy, Petrovác József elnökte alatt, Fonyó Pál, Katinszky Gyula, Zelliger József, Tormágy János, Blázianu Alimpius és Schütz Imre tagokból álló bizottságot küldöttek ki, melynek feladata leendő nmlgu püspöki karhoz ez ügyben egy emlekiratot szerkeszteni, valamint hozzájárul és elfogadja a bajai kath. tanítóegyesületnek az országos kath. nagygyűlés leendő tárgyaita vonatkozó javaslatát. Azon kérdésre nézve pedig, hogy vajjon külön évkönyvet ohajtunk-e, vagy a meglevő kath. szaklapok egyikét választjuk a kath. tanítóegyesületek országos szakközlönyének az határozatott, hogy a gyűlés concurrentia föntartásának indokából azt tartja legerészerűbbnek, hogy a nagy kath. gyűlés határozatai minden kath. hazai tanlapban közöltessenek. (Itt titkon szájelé tartott kez mögöl a ft. szerkesztő ur fülébe sugva megmondom, hogy itt egy kis hiba történt. Ugyanis a Budapesten külön értekezleteket tartó kath. tanfériak V. gyűlésén Petrovác József azt a kérdést vetette fel, nem mutatkoznék-e kívánatosnak és szükségesnek, hogy az ország különböző vidékein létező kath. tanítóegyesületek egy közös és oly egyesületi szakközlönyvel birjanak, mely valamennyi kath. egyesület működéséről évenként tájékozással szolgálna, a mi azért nem zárná ki, hogy az egyesületi nagy gyűlések más tanügyi lapokban is közöltenének. Ezzel szemben Tormágy azt ajánlotta, hogy a tanítóegyesületek a 3, illetőleg 4 tanügyi lap szerint oszoljanak meg és mindegyik küldje be értesítéseit az ekként arra szánt lapba, mert különben a lapok nem csak az eddigi módon tegnének, hanem teljesen megszűnni kényteleníttetnek. De az értekezlet Tormágy ajánlatát elvetette s Petrovác kérdésére egy országos és közös egyesületi szakközlöny mellett nyilatkozott. Azonban e nyilatkozat, úgy látszik, nem elégitette ki az értekezletet. Mert az előbbi vitából kifolyólag Erdődy egy évkönyv kiadását indítványozta. Major pedig megkérdendőknek véleményezte az egyesületeket, vajjon külön évkönyvet ohajtanak-e, vagy pe-

dig a meglevő kath. szaklapok egyikét választják a kath. tanítóegyletek országos szakközlönyének? és az egyletek nyilatkozatait a fönnb említett hetes bizottságnak kívánna beküldeni. És Majornak e javaslata fogadtatott el nagy többséggel. Ebből láthatja a t. szerkesztő ur, hogy tövisi gyűlésünk határozatának hozatalában — a mint fönnb sugám — egy kis hiba történt. De ezt úgy gondolom még helyre lehet ütni, ha majd oda javítjuk ki — hogy az Isten segítségével életbe léptetendő nagy orsz. kath. gyűlések lefolyása egy emlékkönyvbe adassék ki, a kath. tanítóegyletek pedig használják ezután is azokat a kath. tanalapokat, melyeket eddig használtak. — Azonban ennek indoklását — ne hogy igen hosszúra nyuljék besugásom, más alkalomra hagyom.)

Beszámoló képviselő ur előadása második részében a II. orsz. tanítói gyűlésnek lefolyását írta le. Ebből hivatalosan megtudtuk a mit a kath. lapjainkból már előre megtanulhattunk, hogy ez országos gyűléseken még a megállapított tanácskozási rendnek felforgatásával is arra törekedtek, hogy a kath. tanférfiak legjogosabb kívánataikat is meghiusítsák.

A gyűlésnek elnöke a beszámoló képviselőnek a tagtársak által egyhangulag nyilvánított köszönetet határozatilag kimondván, a beszámolóval kapcsolatban tárgyalásra kiüzé nmlgu erdélyi püspök ur ő nmlgának f. évi aug. 31-én 2079. sz. a. kelt kegyes körlevelét, melynek kíséretében főmagasságu dr. Haynald Lajos bibornok-kalocsai érsek metropolita ur f. évi július 24-éről 2058. szám alatt azon emlékiratát közli az erd. püspöki megye papaival és elemi tanítóival tanulmányozás és megállapodásra való jutás végett, mely a nmlgu püspök i karnak a mult tavaszkor Bpsten tartott értekezlet megbizásából készült és a mely az ugynevezett Eitvös alaphoz hasonló „orsz. kath. tanítói segélyalap“ létesítésének szükségességét és módzatait tárgyalja. A gyűlés a tisztelt emlékiratot felolvasoltnak vevén, tartalmának kellemes hatása alatt határozatul kimondja :

Az alsófehérmegyei r. kath. néptanítók egyesülete a nagyméltóságú püspöki karnak azon a kath. néptanítók javára hozandó nagylelkű áldozatáért, melylyel egy országos kath. segély alap létesítésére egy oly törzsalapot kegyeskedik életbe léptetni, mely mindjárt kezdetben az Eitvös alap tökélyével versenyezhető törzstökést birjon, fiui ragaszkodását, hódoló tiszteletét s legforróbb háláját fejezi ki, az emlékiratban oly ragyogó ékesszóval fejtetett elvekkhez ragaszkodását, a módzatosbani megnyugvását kimondja, s est mikélyt az esiránt való nyilatkozatra a nmlgu püspök ur által fel fog szólíttatni, haladéknálkül fogja nyilvánítani.

Ezek után a meghívóban kijelölt tárgysorozat harmadik pontja szerint az önképző kör tisztviselői hivatalukról való lemondásukat jelenték be, mire a gyűlés további vezetésével a borbándi plébánost mint korelnököt, a jegyzőkönyv megírására pedig Barabás Gergelyt bízván meg, a választás megejtését az ülés végére halasztá.

Indítvány három tétetett; arra nézve, mely a beállítandó faiskolákra vonatkozik, a gyűlés a következő határozatban állapodott meg.

A gyűlés elvárja az alsófehérmegyei néptanítóktól, hogy a helybeli lelkes és az iskolaszék közreműködésének igénybevételével, sőt szükség esetére még a tek. szolgabírói hivatal megkeresésével is arra fognak törekedni, hogy ez anyanyiszor sürgetett s valamint a népre ugy magukra a tanítókra nézve is sok hasznot eszközölni képes faiskolákat mindenütt, a hol még nem léteznek, befogják állítani és hogy ez eljárásuk eredményéről a jövő tavaszi gyűlésen be fognak számolni.

A második indítvány értelmében a tagtársak ügyszeretete és figyelme arra hivatott fel, hogy a szegényebb sorsu tanulók iskoláztatásának elősegítésére kísértsek meg a „rongyos egylet“ létesítését; mindazok, kik ez ügyben bővebb információt ohajtanak maguknak szerezni, arra utasítván, hogy ez iránt ngs Jenei Viktor kolozsvári egyetemi tanár urhoz folyamodjanak, ki hírlapilag is ígérkezett a szükséges utasítást megadni.

A harmadik indítvány, hogy a vándorgyűléseken megjelenő egyesületi tagok a helyi kántortanítónak adják tudtára megjelenésüket s bizonyos meghatározott díjt fizesenek az annapi ebédért, bővebb megbeszélhetés végett a jövő gyűlésre halasztatott.

Rákerülvén a sor a tisztviselők választására, a gyűlés elnöknek Veszely Károlyt, pénztárnoknak Ávéd Jákót, jegyzőknek Barabás Gergely és Lajos Sándort közfelkiáltással újból megválasztá, az ujonnan rendszeresített alelnökségre Könczey Sándort hasonlólag közfelkiáltás után választván meg, a könyvtárnoki tiszt betöltését pedig a jövő gyűlésre halasztván.

A jövő tavaszi gyűlés helyéül Gyulafehérvár tűzetett ki.

Végre lelkes éljenzések közt az elnök és alelnök felkértek, hogy nagyméltóságú püspök urnak, mint az átalakult tanító-egyesület fővédnökének az egyesületi tagok hódoló tiszteletét és fiui engedelmességét jelentsek be.

Ily módon délután két óra felé befejeztetvén a gyűlés, annak valamennyi tagjait tövisi plébános ft. Csató Ferencz ur vendégszerető asztalához hívá meg. Isten fizesse! Szívöbő kívánja

EGY JELEN VOLT.

— XXXII. választmányi gyűlés, mely

tartott 1883. nov. 11-én. Jelen voltak: Dr. Tódor József alelnök, Nagy Imre kanonok, Gidófalvy Gergely, Straubert Odön vál. tagok. Ávéd Jákó pénztárnok, Fogarasy János ellenőr, Benedek József és Pál István társ. titkár.

1. A mult gyűlés jegyzőkönyve a szokott módon hitesítettetik.

2. Az elnök felszólítására a II. szakosztály megteszi következő jelentését „Kisfaludy Károly elbeszélései“ című dolgozatról: „Kisfaludy K. elbeszélései a többféle szempont mellett irodalmi fontosságuknál fogva is mindig figyelemre méltók. Divatos a mai irodalmi munkálkodásnál egyes művek tartalmi kivonatolása, mert az ilyszerű rövidletek egy bizonyos cél érdekében olvasni és tanulmányozni sovárgók munkáját a mai bö és különösen az e téren beláthatlan sokaságu irodalmi termékekben meg-

könnyítik ; ezért tagtársunk is, midőn Kisfaludy K. komoly és vig elbeszéléseit tartalmi és nyelvi szempontból ismer-teti, az irodalmi munkálkodás terén áll és jól tesz ; az efféle, ha nem nagyobb szabású munkálkodást is méltányol-nunk, s az ilyszerű ismertetéseknek alkalomadtán lapunk-ban tért kell nyitnunk. Mire jelen dolgozat a szakosztály részéről, de caakis ezen szempontból, méltónak találván, ajánlatik.“

A választmány a szakosztály jelentését elfogadja, s kérdéses művet további intézkedés végett az elnökséghez át teszi.

3. Alelnök a választmánynak jelenti, hogy Dr. Török Albert advarhelymegyei alispán, Seethal Ferencz sepsizsentiányi nagybirtokos és László Polykárp szentferencz-rendi tartományi főnök pártoló, Vincze István baróti plebanus, Rettegi Géza gymn. tanár működő rendes tagokul kívánnak a társulatba és pedig a két utóbbi az I. szakosztályba be lépni.

A választmány a jelentést örvendetes tudomásul veszi s az erről szóló okmányokat az illetőknek ki adatni rendeli.

4. Alelnök fölhívja a választmányt, hogy a legu-tóbbi közgyűléstől nyert felhatalmazásánál fogva az üre-sedésbe jött választmányi helyeket töltsse be, illetőleg a külső és belső választmányt egészítse ki.

A választmány jogával élve, Gidófalvy Gergelyt a külső választmányból behozza a belső választmányba, Takó Jánost pedig bevásztja póttagnak, s így a belső választmányt kiegészíti.

A külső választmányba Majer Ferencz kolozsvári ügyvédet, Gidófalvy Géza nagyszebeni állami gymnáziumi tanárt, Ferenczy Károly gy.-szentmiklósi plébánost bevásztván, azt szintén kiegészítette.

Méltóságos Pócsa József háromszékmegyei főispán urat, mint a katholicismus érdekeinek saját körében minden téren oly buzgó védőjét nagy lelkesedés között tiszteletbeli választmányi tagnak kiáltatta ki, s rendelé az erről szóló diszokmányt megküldeni.

5. Pénztárnok jelentést tesz egyes hátralékosokról, kik a beperesítés alkalmából azzal mentették magukat, hogy a lapot nem kapták. A választmány azt határozta, hogy a pénztár tegye magát érintkezésbe a kiadó-hivatal-lal s iparkodjék tisztázni a dolgot, s egyszersmind, hogy jövőre hasonló zavarok ne támadhassanak, legyen a pénz-tárnak és kiadónak külön, de egymással tökéletesen még a névsorra is mindenben megegyező könyve. A pénztári jelentéssel kapcsolatosan pénztári számvevőnek megválasztatik Gidófalvy Gergely.

6. Alelnök jelenti, hogy a szerkesztőség a statusgyű-lés alkalmából Püspök Excellentiájának kegyes akarátá-val is egyezőleg a társulati lapot egy-egy fél iven rendki-vüli számban is adta, hogy a tagok a tanácskozás folya-máról minél hamarabb értesüljenek : erre valamint a választmánynak egy korábbi határozatához képest a nagy közönséghez a társulat érdekében intézni szándékoltt föl hívásra a költségeket utalványozni, s illetőleg az eljárást utólagosan helybenhagyni kéri.

A választmány alelnök kérését teljesíti.

7. Alelnök előterjesztésére a rendes tagok fölszólítat-nak munkálkodási kötelességeik teljesítésére.

8. Alelnök előterjeszti Ferenczy Károlynak a köz-gyűlésen tett azon indítványát, hogy a társulat iparkod-jék a mostani népies nyelven szóló, de akárhányszor ki-fogásolható szellemű olvasmányok hatásának mintegy ellensúlyozására jó irányú népies olvasmányokat kiadni. — Tekintve azt, hogy a társulat ily nemű munkákat már vett föl kiadványai közé, s a rendelkezésére álló pályá-zati alappal is az e nemű irányt, még pedig eredményesen iparkodott előmozdítani, nagyobb vállalatokba pedig, melyek esetleg mintegy bizonyos időhöz kötött rendszereget hoznának magukkal szerény pénzvisszonyai miatt nem foghat : a választmány Ferenczy K. indítványát nem elejti ugyan, de a történetek után tárgyaltannak tartja.

Az idő nagyon előre haladván ezen, valamint a köz-gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére Nagy Imre ka-nonok, Gidófalvy Gergely és Straubert Ödön vál. tagok kérésénél, a gyűlés elszlott.

K. m. f.

Fal István s. k. társ. titkár.

— Vidéki levél. Brassó nov. 21. Folyó évi nov. 21-ik napján a brassói rom. kath. hitközségnek kebelében sok tekintetben érdekes és kegyeletos ünnepély volt. Né-melyek ezt a mult okt. hó 28-án történt ünnepély termé-szetes folytatásának, mások önálló örömapnak tekintik.

Annyi bizonyos, hogy az ünnepelt személy Möller Ede apát plébános, és 25 éves plébánosi működésének fenntartása és megünneplése, mindkétnapnak alap gondolatát képezte ugyan, de az előbbi napon inkább Brassó város tartá ünnepét, melyben az ünnepelt Möller apát-plébános 25 év alatti káplánai csak a távolból mintegy háttérben s hallgatagon vettek részt, míg ezen ünnepély nagyrészt az ő művek, kik előre történt megegyezés szerint, e napot Boldogasszony felavatása napját választák, s az erdélyi egyházmegye különféle távoleső részeiből, részint vasu-ton, részint kocsin, de az ut fíradalmait és költségeit nem kimélve, gondjaikból pár napra kibontakozva, örvendetes készséggel egybegyűltek, hogy egykori jó principáli-suk iránti halás tiszteletököt kifejezzék.

Az ünnepély méltó volt a brassói rom. kath. hitköz-ség derek lelkészéhez, méltó az ünneplő káplányokhoz, és épületes mindazokra nézve, akik benne részt vettek, sőt még azoknak is kellemes vala, akik csak tudomással bir-tak róla, de személyesen meg nem jelenhettek.

Sajátságos ünnepély volt az, mely mindenkinek őszinte örömet okozott, és senkit sem sejtett, nem úgy, mint némely ez évi novemberi ünnepélyek, melyek számos érdekek mellett, a történelmi igazsággal, a hazafiasággal és a békében együtt élő polgárok nyugalmaival ellen-keztek ! —

Az összejövő káplányok koszoruját képezték. Beke Antal kéfehévári székesegyházi órkanonok, a vaskorona-rend lovagja. Roszkony Elek cz. kanonok, terézvá-rházi igazgató, Bálint Károly cz. kanonok háromszéki fő-esperes és főtanfelügye, ő, Bálint László alesperes, be-reczky plébános, Both Ferencz gy. szarhegyi, Horváth Károly alfalvi, Hendl Ede abrudbányai, Prokuek Sá-muel Csertés Hondoli plébánosok. Vargyasy Ferencz gym. igazgató tanár. József Imre, Asztalos György gymn. ta-nárok, Schwörer Seb. káplány. Összesen tizenketten.

Még teljesebb lett volna a 25 év alatt Möller apát plébános mellett működött káplányok száma, ha Andrásy József zetelaki alesperes plébános gyengélkedő egész-ségi állapotával, és főesperese Demeter Endre prépost

még súlyosabb betegségével a megjelenésben megakadályozva nem lett volna. Bizonyára csak lelkipásztori gondok tarták vissza Bak Endrét a buzgó vizaknai lelkészt is, ki Vizaknán a szabadságharc alatt az elesett víztézeknek szobrot emeltetett, ki saját költségén több éveken át egy leányiskolát tart fenn, s az újabb időben a Bak és Jancsó családok monographiájával lepte meg az olvasó közönséget. Jancsó Ernő pedig, mint terézvári lelkész és hitelemző, s az ifjuság tanulmányi felügyelője főnöke távollétében, örömet meghozta a homaradás áldozatát, s káplány kartársaival csak lélekben vett részt.

A kegyelet és szeretet ezen ünnepélye nem vehetett jobb kezdetet, mint a milyent a szent Péter és Pál apostolok tiszteletére felszentelt brassai templomban az említett napon d. e. tíz órakor szemeim előtt feltárulni láttam.

Möller apát ugyanis, káplányai környezetében ünnepélyesen az oltárhoz lépven, melyny fűz ágakkal és virágokkal, az ő tudtán kívül ismét díszesen felváltva ékesítve és benső hálától áthatott hangon *Te Deum*-ot és ünnepélyes nagy misét mondott, mi alatt a tanuló ifjuság és a buzgó hívek a tágas templom minden talpalatny helyét elfoglalák. A drága, mert több mint ötezer frank értékű és teljes szerkezetű aranszövetű miseruhák, miket Ghika herczegnő, kiről nehéz meghatározni, hogy szépsége-e nagyobb mint vallásos buzgósága néhány év előtt ajándékozta ezen templomnak, s mik bármily első-rangu székesegyháznak is díszre válnának, nagyban emelték az ünnepély fényét. Megszóltat az új díszes orgona, a zene, az ének, és mindez Istennek dicsőségére, és a hála érzelmek tanúsítására a tömjén füstjével egyesülten hatott az égbe, s a jelenlévőket másfél óráig leköltve tartá a templomban. Az evangélium után szószékre lépett Both Ferencz, a volt brassai káplánok veteránusa és szép alkalmi beszédet mondott ezen igék felett, „ez azon nap, melyet az Ur szerzett nekünk, jertek örvendezzünk és vigadjunk azon“, — föltüntetvén az ünnep valóságos jellegét, melyet a 25 éves plébánosi jubilaum kedves visszhangjával a brassai káplányok rendezének, kik a negyedszázad élményeieiről az oltárhoz leborulva gyermeki hálát adnak, és buzgón imádkoznak az anyaszentegyház fejéért, hazánk dicsően uralkodó apostoli királyáért, kegyelmes főpásztorunk és atyánkért a Brassó városáért, lekönyörögve ezekre Istennek bőséges testi és lelki áldásait!

Mise végével Brassó város előkelő polgárai, élükön Schneider József nyugalmazott városi tanácsos, és főgondnok ural, a káplánytól folyvást körül fogott apátot Brassó megye főispánjához mlgs gr. Bethlen ur szállására kísérték, hol a főispán ur a városi és megyei főbb hivatalnokok jelenlétében emelkedett hangú beszédet mondott a rom. kath. papság működéséről és feladatáról, melyet a *vallás és tudomány* érdekeinek összhangzatos művelésében szépen szemléltetett, s kijelenté, hogy jól esik lelkének, teljesíteni apostoli királyunk ő felsége, magas kormányától vett ama megbízatását, melylyel Möller apát brassó városi plébánost 25 éves lelkési pályáján szerzett bokros érdemei elismerésül a Ferencz József jeles rendjének lovag-keresztjével felékesítheti, mit lelkes „éljen“ kiáltások között mellére feltűzött. Ékes szavakban köszönte meg az apát a főispán ur kegyességét, ki magának a jelenlévőket, különösen a papi személyeket bemutatván, főuri barátságos szíveséggel és vendégszeretettel még néhány perczig magánál tartotta a sereget, melyben élénk társalgás és jó kedv fejlődött ki.

Már délután volt, midőn az apát plébános a plébániái lakba visszaérkezett.

Ekkor a káplányok átadták tiszteletök zálogául az ezen alkalomra készült drága albumot, mely dusan ara-

nyozott s ezüst koszorúkkal, kettős monogrammal, apátjelvényekkel ékesített művészi kötésben már külséjével is sokat ígért. Belsejében néhány magyar és latin odaversek, emlék mondatok, és különféle fényképek, jeles chronostichonokkal váltakozva vannak berendezve. Ezen Albumot apát kanonok Dr. Fraknoi V. akadémiai főtítoknok ur bölcs vezetése mellett, Pozner K. készítette Budapesten, ami becsületére válik! A benne levő magyar és latin odát első rangú magyar költők készítették. Az átadás alkalmával Beke kanonok s lovag ur ő ngra érdekes szavakban, mint a káplánytársak megbízottja, melegen tolmácsolta a hő érzelmeket. Elmondá, hogy ő és kartársai rég felismerék az apát plébánosban a jó embert, az őszinte barátot, a buzgó papot, a segédeit fiaul megbecsülő és szeretet most kegyelettel felajánlák.

Erre rövid, de erőteljes vonásokban vázolta a brassai nemes rom. kath. hitközségnek és lelkészeinek történetét. A katolicizmusnak e nemes városban dicső félezer-édes multja után sajnos emlékü események több mint egy hosszú századon át bárha emlékei nem, de megszüntetik áldásait és Isten után csak a dicsően uralkodó apostoli királyunk vallásos elődeinek köszönhetjük vallásunk intézményeinek 1688-tól kezdődő felébredését. Ettől 1778-ig három sz. ferencz rendű, és tizenkilenc jézus társaságiatya buzgólkodott az akkor még csekély számú és nyomott helyzetben élő kathol. hívek gondozásában. De senki közülök a lelkési tőren ily hosszú, egy negyedszázadra nyúló működéssel nem dicsekedhetett.

1778-tól fogva mostanig Brassó városának hat lelki pásztor volt az erdélyi egyház megyéből. De *Béldi János* (1778—1790) az erdélyi káptalan tagja lett. *Baró Apor József* (1790—1793). kolozsvári — és *Vizi Ferencz* (1793—1804.) székely udvarhelyi esperes plébános lett. Azonban a század elejétől fogva, e díszes rom. kath. hitközség Istennek bő áldása és kegyelme mellett, három buzgó plébános Tamás József (1805—1835.) Kovács Antal (1836—1857.) és Möller József (1858 óta) lelkészkedése alatt anyagi és szellemi téren minden irányban oly előhaladást tett, és annyira felemelkedett az első közé hogy lelkészei már nem kívánának innen szebb s jobb működési térre átmenni, minek az apát pléb. is élő bizonyítéka, ki midőn nem régen könnyen az erdélyi káptalan tagja lehetett volna. megmaradott 5000-ról, alatta már nyolcz ezerre felemelkedett kedves hívei körében, végezni csendesen és zaj nélkül, amint mindig szokta, de teljes megelégedéssel és buzgó ügy-szeretettel az Urnak e kedves és nagyreményű szülőjében váltaira nehezülő napi munkát. *Es ezen munkásság az ami jellemel, lelkesiti, és hálástiszteletet követel!* Aki e nemes hitközségben behatóan tanulmányozza a hitélet történetét, az isteni tisztelet díszét, és példás rendjét, az egyházi és iskolai épületek gyors létrejövését, és jó karban létét a kegyes alapítványok gyarodását, a mindkét nemű ifjuság elemi oktatását, a gymnasialis tanítás és nevelés fejlődését, a hívek számának öröndetes szaporodását az *oltár-, árva- és nőegyletek* élénk tevékenységét, az tudni fogja, miért lett sz. Péter és Pál apostolok brassai templomának szerettet plébánosa néhány év előtt az apati tiarával, és most Ferencz József apostoli kivályunk ő fölsége jeles rendjének lovag keresztjével feldíszítve és kitüntetve; csak abban lesz nehéz határozni, mi a titokban nagyobb? *szerénysége* vagy *tevékenysége*, *emberbaráti szeretete*, vagy *hivatali köre iránti buzgalma*, és mindenki iránt *gyakorolt szolgálkészsége* és *leereszkedése*?

Mind ezek együttes átérzése s igazságának öntudata legélénkebb kifejezést nyert az emlékalbumot elfogadó

apát plébános egész magatartásán, kinek az öröm és megelégedés érzelmei szívében és arcán, valamint forró köszönetet mondó szavaiban is láthatók valának, midőn egykori segédeit rendre átöleli s a barátság és szeretet csókjaival magához szorítja, s kéri, hogy az ő barátságos asztalánál foglaljanak helyet.

Nem lehet tagadni, hogy ezen ünnepély is hasonlított más honi ünnepekhez a nagy áldomásban, mi a történetek után következett.

Nagy ebéd, a káplányok számát egy sereggel felülmúló izletes ételek és italok özöne, nagy szíveség, kedélyesség, őszinte szeretet, és vetélkedés az érzett tisztelt nyilvanításában jellemzők az asztali kört, melyben csak az egybegyűlt káplányok vevének részt. Ékes felköszöntések történtek, kiraly ő felségére, püspök urunk ő magára, s legőbb a házi urra, közbe-közbe szótt oly ömlegetésekkel, melyekben a káplányok megtisztelték egymást, a jelen és távollévőket is, minden nagyítás és tülzás nélkül, csak a szeretetnek adott áradozást! Látni lehetett, hogy meglelt férfiak, dignitariuskok, kik az élet komolyságát és czéljait jól ismerik, könyekig érzékenyulve beszélnek, vagyis inkább felbeszakítják beszédüket. Látni lehetett a jókedv, kellemes enyelgés és barátságos mulatság sokféle rétegét, egyik szép versét az apát plébános tiszteletére önmaga szavalja el, mi már e lap hasábjain is megjelent, a más titokban tartogatott, de ropogós ötletekkel telet dolgozatát a közhelyeslés rohamai között produkálja, s mindnyájan abban törekednek, hogy a principális irant legjobban lekötölezzenek tüntessék fel magokat; és mulatságos, de egyszersmind örövendetes jelenség volt látni, hogyan törekednek az ifju káplányok a már kiérdemült káplánokat felülmulni az érzelmeikben, és ezen órák lefestésének érdemében!

Sok ily napot adjon Isten a papi körökben! — e—1.

Irodalom.

Megjelent: a) „Tájékoztató és egyházművészeti lap.” 1883. XI. szám. Szerkesztők és kiadók Füssy Tamás, Dr. Czobor Béla. Tartalom: 1. Tájékoztató. a) Állituskor internatust a tanítóképzők mellé. Dr. Steinberger F. — b) A horvát kérdéshez. Rusticus. — c) Hozzászólás az iskolaszekelés kérdéséhez. Partos Zs. — d) Irodalmi szemle. — e) Egyházi politikai áttekintés. — II. Egyházművészeti lap. 1. A magasabb műfajtájú egyházi zene visszahelyezése. Walter A. — 2. A nagyváradi ásatások. — 3. Régi templomi enekének. Bogisich M. — 4. Róvid közlemények. — 5. A lelkeskedő papság köréből. — 6. Irodalom. — 7. Vegyesek. — 8. Előzetési föltek: mindkét folyóirat csak együtt és csak egész évre rendelhető meg. Előzetési ár egy évre 6 frt, mely félévi részletekben is nezhető.

b. „A kath. hitterjesztés lapjai” képes folyóirat. II. évf. i. füz. kiadja és szerkeszti Nagely István székü ilnök és képezdet tanár Nagyváradon. Előzetési díj egy éviokra: 3 frt. A jelen számot kilencz, igencsinos és tiszta nyomásu kép díszíti.

c) „12 rőpirat.” IV. évf. 2-ik füzet. Szerkeszti és kiadja Istóczy Gyözö. Tartalom: 1. A zsidó-keresztény házassági törvényjavaslat küszöbön levő tárgyalása. — 2. A „Mouiteur de Rome” a magyar antisemita párt-ról. — 3. Visszhang „A ker. papság ellenható hivatása a zsidósággal szemközt,” címü közleményre. — 4. Az új állanvallás. — 5. Kik voltak és kik antisemiták? — 6. Jehoiro (XI) A talmad elvei a ryakorlatban. — 7. A berlini városi választások és az oct. 25-iki nagy népgyűlés Berlinben. — 8. A „Függetlenség” esetéhez. — 9. Egy fővárosi antisemita politikai naplap. — 10. Hogyan lesz a zsidóul milliomos? — 11. Zsidókedés és antisemitizmus. — 12. Vadnay Andor képviselőjelöltsége Kecskemeten. — A tizenkét terjedelmes füzet előzetési ára csak 3 frt. A z előzetési összegek, legzölészerűben postautalvány utján, a „12 rőpirat” kiadóhivatalához (Budapest, XIII. ker. Gyöngyutky utca 8. sz.) intézendők.

d) „Egri naptár.” 1884-ik szökő évre. XX-ik évf. Tartalma: I. Naptár. Az uralkodó ház. A ministerium. Magyarország zászlószai. A kath. ér-

sekek és püspökök. — II. Olvasmányok. 1. Vasárnap (vers és próza). — 2. Vándormadaraink (Brehm után). — 3. A feltalált kincs. (Beazély). — 4. Hymnus. (Vers.) — 5. A szépitő szerek. — 6. Harcz a csörgökigyóval. — 7. A méhészet. — 8. Érdékes apróságok. — 9. Tanulságos történetek. — 10. Az iskola iránti kötelesség. — 11. A pálinkaivás következményei. — 12. Hasznos tudnivalók. III. Kamatszámítás. — Bélyegfokozat. — Hirdetéseik, vásárok. A csinos kiállítás s változatos tartalmu naptár ára 25 kr. 10-re egy tiszteletpéldány adatik.

e) „A rejtett milliók” címü regény 4-ik füzete. Szerkeszti Filölp György, kiadja Kormányos Róza. (Bpest, Stáció utca 31. sz.) Egy füzet ára 25 kr.

— Megrendelési felhívás ily címü munka IV. kiadásra: **Katholikus egyháztörténet** Dióhéjban Népiszkoláink V. és VI. osztálya ugyszintén a polgári és iparos iskolák használatára. Alig két éve, midőn e művecské a kath. „Szertartások elemi”-vel együttesen megjelent, s ama körülmény, hogy ma már negyedik kiadás vált abból is, ebből is szükségessé, elég kezeség egyrészlő annak használhatósága, másrészlő pedig a mellett, hogy évről-évre több népiszkolában törekszenek megfelelni az 1876-ik évi püspöki tanterv követelményeinek. Az új kiadásnál sem a tananyag, sem a beosztás, sem pedig a nyomtatás mikéntje tekintetében nem látam szükségessé eltérni a megelőző kiadatól, mert a több oldalról érkezett elismerő nyilatkozatok is megerősítettek abban, hogy bár keveset, de mégis elég tananyagot felvettem a megelőző kiadásokban, s hogy ugy a beosztás, mint a nyomtatás eléggé megfelel a nép- és polgáriszkolák viszonyainak s követelményeinek. A három ivre terjedő mű megrendelési ára marad 22 kr. s kik ez összeget előlelesen beküldik, a művet keresztkötés alatt bérmertve kapják. Megrendelésnél legzölészerűbb a levelezési lapok és postautalványok használata. A gyors és hibátlan szállítás érdekében a megye és utolsó posta tiszta kiírása kéretik. Gyűjtőknek és ismét elarusítóknak minden 10 példány felüli megrendelésnél 20 százalék leengedéssel szolgálok. Megrendelési határidő november hó 15. ikig tart, s a lelkeskedő papságnak ugy ezen, mint egyéb munkáimmal egyr persolvenda sacra is készséggel szolgálók. Kalocsán, (Pest m.) 1883 október hó 21. én Fonyó Pál, főképezdei tanár

Napi események köréből.

— **Köszönettel vettük.** A Gyulafehérvári Veres kereszt egylet választmánya a helybeli összes felekezetek népiszkoláiba és a kiadododába járó szegénysorsu gyermekek ruházatási alapja javára 1883. évi december 1-én a „Nemzeti Szálloda” nagyertermében Gyulafehérvárt tánczvizsgálommal összekötött Tombola-estélyt rendez. — A tombolára igen szép és díszes tárgyak lettek városunk nemeslelkü polgárai által ajándékozva és így a sorajjegyek vásárlói beeser nyereményekre fognak szert tenni. A kik még sorsolási tárgyak ajándékozásával az estély sikeréhez óhajtanak hozzájárulni, sziveskedjenek azokat női elnök Popp Gy.-né urnóhoz beküldeni. Beléptidj: Személyjegy 50 kr. Családjegy 1 frt. Egy sorsjegy ára 20 kr. A felülfizettek, valamint mindennemü ajándékozások a helyi lapok utján fognak nyugtáztatni. Kezdeté esti 7 órakor.

— **G y á s z h i r.** A következő gyászjelentést vettük: A sz. Istvánról nevezett szent Ferencz szerzetes tartománygyászol! — A szent Ferenczies fogarasi zárdája fájdalommal tudatja föltsizt. Márton Lajos, atya, szent Ferenczrendü áldozár, érdemült gymn. bölcsészeti, hittudományi tanár, házfőnök, tartományi főnök őr tanácsos és titoknoknak f. év 3. hó 14-én delután 6 órakor végelegyenülés következtében élete 73. és áldozársága 48. évében a haldoklók szentségének áhitatos felvétele után történt gyászos elhunyt. A boldogult Fogaras város r. k. hitközségének 17 évek során át buzgó és ernyedetlen szorgalmu lelki pásztor volt, és benne a szerzet-tartomány egy fennkölt tehetségü egyéniséget és kipótólhatlan tagtársat veszített el. Porhüvelyé f. hó 16-án d. u. 5 órakor fog a helyi r. kath. sirketben letéttetni, lelkeért pedig az ongesztelő áldozat ugyan e hó 17-én d. e. 9 órakor a Mindenek Urának bemutatatni. — A z örök világosság fényeskedjék neki! — Fogaras, 1883. november 15.

Kiadja: Az erdélyi r. kath. irodalmi társulat. Felölös szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA. FÁBIAN SÁNDOR. GIDÓFALVY GERGELY. STRAUBERT ÖDÖN
Nyomatott a püsp. lyc. nyomda gyórssajtóján (Lövy BNál) Gy.-Fehérvártt.